

INSTITUCIJŲ PASIRENGIMAS REAGUOTI Į EKSTREMALIĄSIAS SITUACIJAS

2022 m. vasario 9 d.

Nr. VAE-1

SANTRAUKA

Audito svarba

Šalies gerovės ir raidos procesų pagrindas yra nacionalinis saugumas ir tik jį užtikrinus galima siekti šalies darnios pažangos¹. Neatskiriama nacionalinio saugumo dalis – viešasis saugumas, kuris apima žmogaus, visuomenės, valstybės teisėtų interesų apsaugą įskaitant ir nuo gamtos ar žmogaus sukeltų nelaimių². Kasmet Lietuvoje dėl tyčinės ar netyčinės žmogaus veiklos arba dėl gamtos reiškinių ir kitų aplinkybių kyla apie 660 ekstremalių įvykių³. Per 2018–2020 m. paskelbtos 56⁴ savivaldybės ir 3 valstybės lygio ekstremaliosios situacijos⁵. 2021 m. paskelbta dar viena valstybės lygio⁶ ir 8 savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos.

Seimo patvirtintoje Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje numatyta, kad valstybė turi būti pasirengusi reaguoti į įvairias grėsmes ir bet kokiomis sąlygomis užtikrinti gyvybiškai svarbių funkcijų vykdymo tęstinumą. Tam reikalingas aiškiai valdomas, gerai koordinuotas grėsmių vertinimo, prevencijos ir atsako į jas mechanizmas, kuriame dalyvautų visos valstybės institucijos. Itin svarbu užtikrinti, kad pasirengimas reaguoti į grėsmes taptų integralia institucijų veiklos dalimi, – tam būtų planuojami veiksmai, skiriami išteklių⁷.

¹ Seimo 2012-05-15 nutarimu Nr. XI-2015 patvirtinta Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 1.3 p.

² Seimo 2015-05-27 nutarimu Nr. XII-1682 patvirtinta Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programa, 3 p.

³ Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2020 m. apžvalga. Prieiga per internetą: <https://pagd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/civiline-sauga/civilines-saugos-sistemos-bukle> (žiūrėta 2021-10-15).

⁴ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2020 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą: <https://pagd.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai> (žiūrėta 2021-10-15).

⁵ Vyriausybės nutarimai: 2018-07-04 Nr. 633 dėl sausros, 2019-07-03 Nr. 668 dėl sausros, 2020-02-26 Nr. 152 dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės.

⁶ Vyriausybės 2021-07-02 Nr. 517 nutarimas „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“.

⁷ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Vyriausybės programa, 237 p.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento duomenimis⁸, institucijų parengtis ekstremaliosioms situacijoms gerėja nedaug: 2019 m. 13 iš 30 valstybės institucijų ir 13 iš 60 savivaldybių buvo tik iš dalies pasirengusios, o 2020 m. – atitinkamai 11 ir 12.

Lietuvoje padaugėjus ekstremaliųjų įvykių, keičiančių įprastą visuomenės gyvenimą ir sukeliančių ilgalaikius padarinius, svarbu koordinuoti pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir jas tinkamai valdyti, todėl Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į temos aktualumą, nusprendė atlikti Institucijų pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas auditą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar institucijos pasirengusios reaguoti į ekstremaliąsias situacijas.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar paskirstytos ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos subjektų atsakomybės ribos;
- ar sukurtos teisinės prielaidos taikyti specialiąsias priemones (apribojimus), padedančias suvaldyti ekstremaliąsias situacijas;
- ar veikianti rizikos analizės atlikimo sistema užtikrina, kad būtų identifikuojami didelės ir labai rizikos pavojai, galintys sukelti ekstremaliąsias situacijas;
- ar veikianti ekstremaliųjų situacijų valdymo sistema užtikrina, kad būtų suplanuotas visų galimų didelės ir labai didelės rizikos pavojų, galinčių sukelti ekstremaliąsias situacijas, valdymas.

Audituojamieji subjektai:

- Vidaus reikalų ministerija, nes koordinuoja civilinės saugos sistemos subjektų, išskyrus Vyriausybę, veiklą įgyvendinant jų kompetencijai priskirtus civilinės saugos sistemos uždavinius⁹;
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, nes yra civilinės saugos sistemos institucija, pagal kompetenciją vadovaujanti civilinės saugos sistemos veiklai¹⁰.

Audito apribojimai: šio audito metu nevertinome atsirinktų ministerijų reguliavimo srityje veikiančių bendrovių ar įmonių ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, kuriuose dalis informacijos dėl nurodomų asmens duomenų yra su slaptumo žyma.

Audito metu audito tikslams pasiekti vertinome šešių ministerijų¹¹ ir šešių savivaldybių¹² pateiktus duomenis ir informaciją, apklausėme visas (14) ministerijas ir

⁸ Civilinės saugos sistemos būklės Lietuvoje 2019 ir 2020 m. apžvalgos. Prieiga per internetą: <https://pagd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/civiline-sauga/civilines-saugos-sistemos-bukle> (žiūrėta 2021-10-15).

⁹ Civilinės saugos įstatymas, 10 str. 1 d.

¹⁰ Ten pat, 12 str. 1 d.

¹¹ Aplinkos, Energetikos, Krašto apsaugos, Susisiekimo, Vidaus reikalų ir Žemės ūkio ministerijos, kurioms pagal Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą priskirta atsakomybė organizuoti didžiosios dalies valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir padarinių šalinimą ar dalyvauti ekstremaliųjų situacijų valdyme kaip remiančiosioms institucijoms.

¹² Alytaus m., Klaipėdos m. ir Šilutės r. sav. pasirinktos remiantis profesine patirtimi ir atsižvelgiant į įvykusias ekstremaliąsias situacijas; Vilniaus m., Švenčionių r. ir Vilniaus r. sav. pasirinktos kaip patenkančios į branduolinės energetikos objekto skubiųjų apsaugomųjų veiksmų zoną ar išplėstinio planavimo atstumo zoną.

visas (60) savivaldybes, bendravome su Aplinkos apsaugos agentūros, Radiacinės saugos centro, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2021-02-01 potvarkiu Nr. 11 sudarytos darbo grupės, kuriai iki 2021-06-30 buvo pavesta parengti veiksmingą krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo modelį, atstovais, Lietuvos savivaldybių asociacija, Vyriausybės strateginės analizės centru.

Audituojamasis laikotarpis – 2018–2020 m. Siekiant įvertinti tendencijas ir pokyčius, susijusius su institucijų rizikos analizės atlikimo periodiškumu ir Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano atnaujinimu atlikus Nacionalinę rizikos analizę, naudoti duomenys nuo 2015 m.; vertinant atsirinktų ministerijų valdymo srityje įvykusias valstybės lygio ekstremalias situacijas naudoti 2015–2021 m. laikotarpio duomenys.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (48 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Pasirengimas ekstremaliosioms situacijoms tobulintinas, nes trūksta tarpinstitucinio koordinavimo, Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo planas neapima 5 Nacionalinėje rizikos analizėje nustatytų galimų didelės ir labai didelės rizikos pavojų, atsakingosios ir remiančiosios institucijos nesuplanuoja visų veiksmų ir priemonių, reikalingų ekstremaliosioms situacijoms valdyti. Aiškesnis teisinis reguliavimas užtikrintų kryptingą ir nuoseklų šių situacijų valdymą.

1. Veiksmingam ekstremaliųjų situacijų valdymui reikia tinkamo teisinio reguliavimo, pasirengimui – tarpinstitucinio koordinavimo šalinant trūkumus

- Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisija, kuriai pavesta vertinti institucijų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms ir imtis priemonių jam gerinti¹³, pakankamų priemonių nesiėmė: 2019 m. siūlymuose gerinti pasirengimą nenurodytos konkrečios institucijos, kurioms jie skirti, ir jų įgyvendinimo terminai; 2021 m. pasirengimo nevertino ir siūlymų nepateikė. Siekiant pašalinti valstybės lygio civilinės saugos pratybų metu nustatytus pasirengimo trūkumus reikia derinti skirtingų institucijų veiklos tikslus, išteklių poreikį. Šalinimas yra pavedamas pratybų dalyviams ir nekoordinuojamas. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas ir Vidaus reikalų ministerija¹⁴, kurie yra civilinės saugos sistemos veiklą koordinuojantys subjektai¹⁵, neturi informacijos, kokių veiksmų pratybų dalyviai imasi trūkumams šalinti. Nepašalinus trūkumų neišnaudojamos galimybės gerinti pasirengimą šioms situacijoms (1.1 poskyris, 16 psl.).

¹³ Civilinės saugos įstatymas, 11 str. 4 d. 1 p.

¹⁴ Vyriausybės 2010-09-08 nutarimu Nr. 1295 patvirtintas Civilinės saugos pratybų organizavimo tvarkos aprašas, 15.2 ir 16 p.

¹⁵ VRM koordinuoja civilinės saugos sistemos subjektų, išskyrus Vyriausybę, veiklą įgyvendinant jų kompetencijai priskirtus civilinės saugos sistemos uždavinius; PAGD koordinuoja ekstremaliųjų situacijų prevencijos vykdymą, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų veiklą civilinės saugos srityje ir planuojanti valstybės pasirengimą įgyvendinti civilinės saugos sistemos uždavinius ekstremaliųjų situacijų metu.

- Įvertinę 2018–2020 m. 56-ių savivaldybės lygio ir 4 valstybės lygio ekstremaliųjų situacijų¹⁶ paskelbimą, nustatėme, kad savivaldybės šias situacijas paskelbė pagal teisės aktuose nustatytus paskelbimo pagrindus, o valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimas (2 atvejais iš 4) neatitiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų: 2018 m. Vyriausybė nepaskelbė ekstremaliosios situacijos dėl afrikinio kiaulių maro židinių, nors ją buvo paskelbusios 5 savivaldybės¹⁷; 2020-02-26 Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos teikimu buvo paskelbta¹⁸ ekstremalioji situacija dėl COVID-19 epidemijos plitimo, nors Civilinės saugos įstatyme¹⁹ nenumatyta galimybė skelbti ekstremaliąją situaciją dėl epidemijos plitimo. Priimant sprendimus dėl teisiųjų režimų ir jų metu taikomų apribojimų, padedančių suvaldyti grėsmes ir pavojus, turi būti laikomasi įstatymo viršenybės principo (1.2 poskyris, 18 psl.).
- Nenustatyti kriterijai arba sąlygos, kuriomis remiantis būtų galima identifikuoti krizines situacijas. Vyriausybė planuoja parengti ir priimti Civilinės saugos įstatymo ir Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo pakeitimus, nustatančius pasirinkto bendro ekstremaliosios situacijos ir krizių valdymo modelio teisinį reglamentavimą. Nenustačius kriterijų arba sąlygų nesudaromos galimybės tinkamai identifikuoti krizinę situaciją, ją konstatuoti ir pasirengti jos valdymui (1.2 poskyris, 18 psl.).
- Teisės aktuose nėra numatytas ekstremaliosios situacijos galiojimo įvertinimo procesas, tai yra, ar faktinė situacija atitinka šios situacijos paskelbimo sąlygas ir kriterijus. Neįvertinus jos tolesnio veikimo būtinumo grėsmėms suvaldyti ir padariniams šalinti, ji gali būti tęsiama nepagrįstai (1.2 poskyris, 18 psl.).
- Teisės aktuose²⁰ nustatyti ekstremaliųjų įvykių kriterijai ir jų vertinimo dydžiai ne visoms savivaldybėms sudaro sąlygas paskelbti ekstremaliąją situaciją. Pvz., ekstremalioji situacija dėl nuotekų šalinimo nutraukimo arba dėl elektros energijos tiekimo nutraukimo gali būti skelbiama, kai šių paslaugų teikimas nutraukiamas daugiau kaip 20 tūkst. gyventojų, nors 18²¹ savivaldybių gyvena mažiau gyventojų. Nepaskelbus savivaldybėje ekstremaliosios situacijos, padariniams šalinti negalės pasitelkti jos valdymui reikalingų papildomų išteklių, priimti svarbius sprendimus dėl gyventojų apsaugos organizavimo. Savivaldybės skelbia ekstremaliąją situaciją gavusios patvirtinimą apie ekstremaliųjų įvykį, pasiekusį ar viršijantį nustatytus dydžius, iš atsakingųjų institucijų²² atliekančių tyrimus (hidrometeorologinius, radiologinius), tačiau šie tyrimai užtrunka ilgai, todėl savivaldybės gali laiku nepaskelbti ekstremaliosios situacijos (1.2 poskyris, 18 psl.).

2. Kokybiškai galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizei turi būti gerinamas jos atlikimo procesas

¹⁶ 2018 m. – 2, 2019 m. – 1, 2020 m. – 1.

¹⁷ Civilinės saugos įstatymas, 26 str. 1 d. 2 p.

¹⁸ Vyriausybės 2020-02-26 nutarimas Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“.

¹⁹ Civilinės saugos įstatymas, 2 str.

²⁰ Vyriausybės 2006-03-09 nutarimu Nr. 241 patvirtintas Ekstremaliųjų įvykių kriterijų sąrašas.

²¹ Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=684e50e2-6cf6-426f-8d20-8b3e3856bdd2#/> (žiūrėta 2022-01-05).

²² Vidaus reikalų ministro 2007-03-30 įsakymu Nr.1V-114 patvirtinto Keitimosi informacija apie įvykį, ekstremaliųjų įvykį ar ekstremaliąją situaciją ir duomenų teikimo apie ES padarinius tvarkos aprašo 1 priedas: KM, AM, SAM, ŽŪM, SM, VATESI, VRM, RSC, URM.

- 2010 m. Europos Komisija rekomendavo²³ paskirti instituciją atsakingą už Nacionalinės rizikos analizės atlikimo koordinavimą, tačiau Lietuvoje tokia institucija nėra paskirta. Nustatėme, kad 2013 m. Nacionalinės rizikos analizės rengimą, 2015 ir 2018 m. jos patikslinimą koordinavo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, nors ši funkcija jam teisės aktais nėra nustatyta. 2013 m. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė sprendimą²⁴, kuriuo įpareigojo šalis nares kas 3 metus parengti rizikos vertinimus nacionaliniu lygiu ir pateikti Europos Komisijai. 2013–2018 metais Nacionalinė rizikos analizė buvo atlikta laiku, o iki 2020 m. gruodžio 31 d. pagal 2019 m. pakeistą Europos Komisijos ir Parlamento reglamentavimą²⁵ analizė nebuvo atnaujinta. Lietuvoje nėra šios analizės atlikimo metodikos, modelio ar metodų, kurie būtų pritaikyti šalies poreikiams ir valdymo struktūroms, kaip rekomenduoja Europos Komisija šalims narėms²⁶. Institucijos turi atlikti savo valdymo srities ar teritorijos galimų pavojų rizikos analizes atsižvelgiant į Nacionalinės rizikos analizę²⁷. Nustatėme ministerijų ir savivaldybių rizikos analizės atlikimo trūkumų:
  - 5 iš 6 atsirinktų ministerijų²⁸, pagal Valstybinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą paskirtos atsakingosiomis institucijomis, nevaldo informacijos apie galimus pavojus tose srityse, kuriose jų valdymo srities valstybės institucijos ar įstaigos turi rengti ekstremaliųjų situacijų valdymo planus ir sudaryti šių situacijų operacijų centrus. Tik 2 iš 14 ministerijų²⁹, siekdamos valdyti informaciją, yra nustačiusios tvarką, pagal kurią jos valdymo srityje veikiantys subjektai teikia ministerijai rizikos analizės rezultatus (2 skyrius, 23 psl.).
  - 5 iš 6 atsirinktų savivaldybių³⁰ nevertino ir neįtraukė nuo 45 proc. iki 69 proc.³¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento metodinėse rekomendacijose³² numatytų 39 galimų pavojų. Nė viena iš 6 atsirinktų savivaldybių³³ nevertina duomenų apie jos teritorijoje veikiančių ūkio subjektų atliktas rizikos analizes, nors turi galimybę vertinti, nes pagal įstatymą³⁴ renka duomenis iš visų savivaldybėje esančių civilinės saugos sistemos subjektų, gyventojų, reikalingus civilinės saugos uždaviniams vykdyti (2 skyrius, 23 psl.).

²³ EK pateiktas Ekstremaliųjų situacijų valdymui reikalingo rizikos vertinimo ir jos žymėjimo žemėlapiuose vadovas (SEC (2010) 1626 final), 4 d.

²⁴ Europos Parlamento ir Tarybos 2013-12-17 sprendimas Nr. 1313/2013/ES, 6 str.

²⁵ Europos Parlamento ir Tarybos 2019-03-13 sprendimas (ES) Nr. 2019/420.

²⁶ EK pranešimas „Rizikos valdymo gebėjimų vertinimo gairės“ (2015/C 261/03), 4.1 d., Europos Komisijos pranešimas „Duomenų apie nelaimių rizikos valdymą teikimo gairės“ (2019/C 428/07), 1 d. 1.2 p.

²⁷ 2018 m. nacionalinė rizikos analizė, 10 psl.

²⁸ Vidaus reikalų, Susisiekimo, Aplinkos, Žemės ūkio ir Energetikos ministerijos.

²⁹ Žemės ūkio ir Sveikatos apsaugos ministerijos.

³⁰ Alytaus, Vilniaus m. ir Šilutės, Švenčionių, Vilniaus r. sav.

³¹ Vilniaus r. sav. – 61 proc., Šilutės r. sav. – 45 proc., Švenčionių r. sav. – 63 proc., Alytaus m. sav. – 69 proc., Vilniaus m. sav. – 47 proc.

³² Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2011-06-02 įsakymu Nr. 1-189 patvirtintos Savivaldybės galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės metodinės rekomendacijos, 1 priedas.

³³ Alytaus, Klaipėdos, Vilniaus m. ir Šilutės, Švenčionių, Vilniaus r. sav.

³⁴ Civilinės saugos įstatymas, 14 str. 17 p.

- Institucijos neatnaujino rizikos analizių nustatytu periodiškumu, nors turi peržiūrėti, prireikus atnaujinti ne rečiau kaip kartą per 3 metus³⁵. 2 iš 6 atsirinktų ministerijų³⁶ ir 2 iš 6 atsirinktų savivaldybių³⁷ galimų pavojų rizikos analizes vėlavo peržiūrėti ir atnaujinti nuo 4 iki 6 metų (2 skyrius, 23 psl.).

Nepaskyrus Nacionalinės rizikos analizės atlikimą koordinuojančio subjekto ir nesant jos atlikimo metodikos, modelio ar metodų, gali būti neidentifikuoti valstybės mastu visi didelės ir labai didelės rizikos pavojai ir tinkamai suplanuoti jiems valdymo veiksmai ir priemonės Valstybiniame ekstremaliųjų situacijų valdymo plane. Institucijoms nevaldant informacijos apie jų valdymo sritis ar jų teritorijoje veikiančių subjektų nustatytus galimus didelės ar labai didelės rizikos pavojus, nustatytu periodiškumu neatnaujinant rizikos analizių ir savivaldybėms nevertinant visų nustatytų galimų pavojų neužtikrinama, kad institucijų ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose didelės ir labai didelės rizikos pavojams būtų numatyti valdymo veiksmai ir priemonės (2 skyrius, 23 psl.).

3. Tobulintinas pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms planavimo procesas

- Valstybiniame ekstremaliųjų situacijų valdymo plane³⁸ nesuplanuoti valdymo veiksmai Nacionalinėje rizikos analizėje identifikuotiems naujiems didelės ir labai didelės rizikos pavojams: 2015 m. – „Kibernetinės atakos“, „Cheminės avarijos“; 2018 m. – „Kibernetinės atakos“, „Masiniai neramumai“, „Teroristiniai išpuoliai“, „Pavojus valstybės saugumui“, „Didelė pramoninė avarija“. Teisės aktuose nenumatytas Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano atnaujinimo periodiškumas. 4 iš 6 atsirinktų ministerijų³⁹, kurios paskirtos atsakingosiomis / remiančiosiomis institucijomis, savo planuose nenumatė veiksmų ir priemonių nuo 3 iki 13 valstybės lygio ekstremaliosioms situacijoms valdyti, o paskirtos remiančiosiomis institucijomis 6 atsirinktos savivaldybės – nuo 7 iki 8. Neatnaujinus Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano, atsakingosioms ir remiančiosiomis institucijoms nesuplanavus valdymo veiksmų ir priemonių Valstybiniame ekstremaliųjų situacijų valdymo plane numatytais ekstremaliosioms situacijoms, neužtikrinamas pasirengimas valdyti didelės ir labai didelės rizikos pavojus (3.1 poskyris, 28 psl. ir 3.2 poskyris, 29 psl.).
- Institucijos, atlikusios galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, planuoja veiksmus ir priemones, kurios turi užtikrinti veiksmingą gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą. Nustatėme, kad:
  - 2 iš 6 atsirinktų ministerijų⁴⁰ ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose nesuplanavo veiksmų ir priemonių nuo 2 iki 10 jų rizikos analizės metu nustatytiems didelės ir labai didelės rizikos pavojams, o 3 iš 6 atsirinktų savivaldybių⁴¹ – nuo 2 iki 4 (3.2 poskyris, 29 psl.).

³⁵ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2011-06-02 įsakymu Nr. 1-189 patvirtintos Ministerijos, kitos valstybės institucijos ir įstaigos, savivaldybės galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės metodinės rekomendacijos, 8–9 p.

³⁶ Krašto apsaugos ir Aplinkos ministerijos.

³⁷ Alytaus m. ir Švenčionių r. sav.

³⁸ Vyriausybės 2010-10-20 nutarimu Nr. 1503 patvirtintas Valstybinis ekstremaliųjų situacijų valdymo planas.

³⁹ Žemės ūkio, Krašto apsaugos, Vidaus reikalų ir Susisiekimo ministerijos.

⁴⁰ Žemės ūkio ir Krašto apsaugos ministerijos.

⁴¹ Šilutės r., Vilniaus m., Vilniaus r.

- 4 iš 6 atsirinktų ministerijų⁴² ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose nenumatė visuomenės perspėjimo ir informavimo tvarkos. 2 iš 6 atsirinktų savivaldybių⁴³ informavimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją tvarka turi trūkumų, pavyzdžiui, neįtraukta perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją schema (3.2 poskyris, 29 psl.).
- 2 iš 6 atsirinktų ministerijų⁴⁴ nėra suplanavusios kontaktinių duomenų informacijos perdavimui tarpinstituciniame lygmenyje su kitais civilinės saugos subjektais. 1 iš 6 savivaldybių⁴⁵ ekstremaliųjų situacijų valdymo plane neįtraukė keitimosi informacija apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją su kitomis institucijomis ir įstaigomis schemas (3.2 poskyris, 29 psl.).
- 4 iš 6 savivaldybių⁴⁶ nėra suplanavusios nuo 8 iki 58 proc.⁴⁷ minimalaus gyventojų skaičiaus apgyvendinimo kolektyvinės apsaugos statiniuose⁴⁸ ekstremaliosios situacijos metu (3.2 poskyris, 29 psl.).

Institucijoms nesuplanuojant valdymo veiksmų ir priemonių visiems didelės ir labai didelės rizikos pavojams, visuomenės perspėjimo ir informavimo, keitimosi informacija apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją su kitomis institucijomis, gyventojų evakavimo organizavimo ir minimalaus gyventojų skaičiaus apgyvendinimo, nepakankamai pasirengiama galinčių kilti ekstremaliųjų situacijų valdymui (3.1 poskyris, 29 psl., 3.2 poskyris, 29 psl.).

- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas institucijų pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms vertinimą ir institucijų civilinės būklės patikrinimus atlieka pagal kiekybinius kriterijus, kokybiniai vertinimo kriterijai nenumatyti. Taip nesudarytos sąlygos visapusiškiau įsitikinti, ar institucijų parinkti valdymo veiksmai ir priemonės yra tinkami ekstremaliosioms situacijoms suvaldyti (3.3 poskyris, 33 psl.).

Rekomendacijos

Vyriausybei

1. Siekiant, kad būtų gerinamas institucijų pasirengimas valdyti ekstremaliąsias situacijas bei įgyvendinami teikiami siūlymai dėl institucijų pasirengimo valdyti ekstremaliąsias situacijas tobulinimo, rekomenduojame patikslinti subjektų, koordinuojančių pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, kompetencijas ir atsakomybes (1-as pagrindinis audito rezultatas).
2. Siekiant įrodymais pagrįsto ekstremaliosios situacijos veikimo galiojimo, rekomenduojame numatyti ekstremaliosios situacijos atitikties jos paskelbimo sąlygoms ar kriterijams įvertinimo procesą (1-as pagrindinis audito rezultatas).

⁴² Krašto apsaugos, Vidaus reikalų, Susisiekimo ir Aplinkos ministerijos.

⁴³ Klaipėdos m., Šilutės r.

⁴⁴ Susisiekimo ir Aplinkos ministerijos.

⁴⁵ Klaipėdos m. savivaldybė.

⁴⁶ Šilutės r., Švenčionių r., Vilniaus m., Vilniaus r. sav.

⁴⁷ Šilutės r. sav. – 21 proc., Švenčionių r. sav. – 16 proc., Vilniaus m. sav. – 8 proc., Vilniaus r. sav. – 58 proc.

⁴⁸ Vyriausybės 2010-05-12 nutarimas Nr. 529 „Dėl Kolektyvinės apsaugos statinių poreikio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 7 p.

3. Siekiant pasirengti tinkamai valdyti krizines situacijas, rekomenduojame teisės aktuose nustatyti kriterijus, kuriais remiantis būtų galima identifikuoti ir konstatuoti krizines situacijas (1-as pagrindinis audito rezultatas).

Vidaus reikalų ministerijai

4. Siekiant kokybiškos ir sistemingos galimų pavojų ir grėsmių rizikos analizės, rekomenduojame paskirti instituciją, įgaliotą koordinuoti, kaip atliekama nacionalinės rizikos analizė (2-as pagrindinis audito rezultatas).
5. Siekiant, kad būtų sudarytos sąlygos valstybės mastu identifikuoti visus didelės ir labai didelės rizikos galimus pavojus ir periodiškai juos vertinti, rekomenduojame patvirtinti Nacionalinės rizikos analizės atlikimo metodiką (2-as pagrindinis audito rezultatas).
6. Siekiant, kad atsakingosios ir remiančiosios institucijos valdytų informaciją apie jų valdymo srityje ar teritorijoje galinčius kilti pavojus ir suplanuotų veiksmus visiems Nacionalinėje rizikos analizėje nustatytiems didelės ir labai didelės rizikos pavojams valdyti, rekomenduojame nustatyti Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano parengimo tvarką, joje numatyti plano atnaujinimo ir peržiūros procesus (2-as ir 3-ias pagrindinis audito rezultatas).
7. Siekiant užtikrinti, kad įvykus didelio masto ekstremaliajam įvykiui savivaldybės galėtų operatyviai paskelbti ekstremaliąją situaciją ir ją efektyviai suvaldyti, rekomenduojame patikslinti ekstremaliųjų įvykių kriterijus, jų vertinimo dydžius (1-as pagrindinis audito rezultatas).

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui

8. Siekiant užtikrinti, kad institucijos planuotų veiksmingas ekstremaliųjų situacijų valdymo priemones, rekomenduojame nustatyti kokybinius pasirengimo reaguoti į ekstremaliąsias situacijas vertinimo kriterijus (3-ias pagrindinis audito rezultatas).